

Propisi o uporabljivosti građevnih proizvoda

Lino Fučić

Ključne riječi

građevni proizvod,
uporabljivost,
sukladnost,
Zakon o gradnji,
pravilnici,
tehnički propisi

Key words

construction product,
usability, compliance,
Construction Act,
byelaws, technical
regulations

Mots clés

produit de construction,
usabilité,
conformité,
Loi de construction,
règlements,
prescriptions techniques

Ключевые слова

строительный продукт,
употребительность,
согласованность,
Закон о строительстве,
правила,
технические правила

Schlüsselworte

Bauerzeugnis,
Anwendbarkeit,
Konformität, Gesetz über
die Bautätigkeit,
Anordnungen,
technische Vorschriften

L. Fučić

Prikaz propisa

Propisi o uporabljivosti građevnih proizvoda

U članku se polazi od toga da se građevni proizvod smije ugraditi u građevinu ako ima dokazanu uporabljivost. Opisuju se, komentiraju i citiraju odgovarajuće odredbe Zakona o gradnji. Obuhvaćeno je: sukladnost građevnih proizvoda, tehnička dopuštenja te nadzor prometa i ugradnje građevnih proizvoda. Navedeni su i ostali propisi i istaknuta obveza donošenja određenih tehničkih propisa. Na kraju je dana osnovna informacija o Tehničkom propisu za cement za betonske konstrukcije.

L. Fučić

Presentation of regulations

Regulations on the usability of construction products

The paper starts from the premise that a construction product may be used on a construction project only if its usability has been duly proven. Appropriate provisions from the Construction Act are described, commented and cited. The following issues are covered: compliance of construction products, technical approvals, and ban of sale and use of contraction products. Other relevant regulations are also cited, and the need to enact appropriate technical regulations is emphasized. In conclusion, a basic information is given about Technical Regulations relating to cement used in concrete structures.

L. Fučić

Présentation des règlements

Prescriptions sur l'usabilité des produits de construction

L'ouvrage commence par la prémisse qu'un produit de construction ne peut être utilisé sur un chantier de construction qu'après fourniture de preuve de son usabilité. Les dispositions appropriées de la loi de construction sont décrites, commentées et citées. Les questions suivantes sont considérées: conformité des produits de construction, approbations techniques, et l'interdiction de vente et de mise en place des produits de construction. Autres prescriptions pertinentes sont citées, et la nécessité de passation des prescriptions techniques appropriées est mise en relief. En conclusion, quelques informations essentielles sont données sur les prescriptions techniques pour le ciment utilisé dans les ouvrages en béton.

Л. Фуцич

Обзор правил

Правила о употребительности строительных продуктов

В статье исходит из того, что строительный продукт может быть встроен в объект только лишь тогда, когда имеет доказанную употребительность. Описываются, комментируются и цитируются соответствующие положения Закона о строительстве. Этим охвачено следующее: согласованность строительных продуктов, технические разрешения, а также запрещение оборота и монтажа строительных продуктов. Наведены и остальные правила и подчеркнута обязанность вынесения определённых технических правил. В конце дана основная информация о Технических правилах по цементу для бетонных конструкций.

L. Fučić

Darstellung der Vorschriften

Vorschriften über die Anwendbarkeit von Bauerzeugnissen

Im Artikel geht man vom Vordersatz aus dass man ein Bauerzeugnis ins Bauwerk einbauen darf wenn es einen Beweis seiner Anwendbarkeit besitzt. Entsprechende Verfügungen des Gesetzes über die Bautätigkeit sind beschrieben, kommentiert und zitiert. Umfasst ist: Konformität der Bauerzeugnisse, technische Zulassungen und Umlauf- und Einbauverbot für Bauerzeugnisse. Auch die übrigen Vorschriften sind angeführt und die Verpflichtung entsprechende technische Vorschriften zu erbringen hervorgehoben. Am Ende präsentiert man die Grundangaben über die technische Vorschrift für Zement für Betonkonstruktionen.

Autor: **Lino Fučić**, dipl. ing. građ., Sektor za graditeljstvo Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ulica Republike Austrije 20; Zagreb

Novine i promjene u hrvatskim graditeljskim propisima (zakonodavstvo i drugi propisi) koje nastaju iz potrebe njihovog usklađivanja s odgovarajućim propisima Europske unije od velikog su interesa za stručnjake koji rade u graditeljstvu. Ta je tematika vrlo aktualna što pokazuju brojna savjetovanja, seminari i okrugli stolovi posvećeni upoznavanju s tim propisima i njihovom primjenom. Uredništvo časopisa Građevinar odlučilo je, uz suglasnost organizatora, objaviti najzanimljivije radove s tih skupova uz manje redakcijske intervencije i eventualne dopune, omogućujući tako širem krugu stručnjaka da se upoznaju s osnovnim sadržajem tih radova.

1 Uvod

Pojam propisa koji uređuju uporabljivost građevnih proizvoda označuje područje u kojem se tehnička svojstva koja moraju imati građevni proizvodi uređuju Zakonom o gradnji i njegovim podzakonskim aktima.

Prema odredbi Zakona, građevni proizvodi koji se ugrađuju u građevinu moraju imati tehnička svojstva koja osiguravaju, pod određenim uvjetima ugradnje, uporabe i održavanja, ispunjavanje bitnih zahtjeva za građevinu. Da bi se građevni proizvod smio ugraditi u građevinu mora imati dokazanu uporabljivost.

Način dokazivanja uporabljivosti, pravila koja se pritom moraju poštivati i uvjete koje moraju ispuniti osobe koje sudjeluju u ocjenjivanju sukladnosti građevnih proizvoda i izdavanja s tim povezanih certifikata propisan je Zakonom o gradnji i njegovim podzakonskim aktima. Nije potrebno napominjati da je cjelokupni sustav koji čine odredbe Zakona i njegovih podzakonskih akata tako uređen da osigura transpoziciju europske Direktive o građevnim proizvodima (Direktiva 89/106/EEC) u hrvatski pravni sustav, usklađen s pravilima pisanja propisa u Republici Hrvatskoj, ali i na način koji osigurava usvajanje načela usklađivanja tehničkog zakonodavstva u Europskoj uniji.

Radi boljeg razumijevanja daju se objašnjenja pojmova sukladnosti i uporabljivosti. Pojam sukladnost (engl. *conformity*) građevnog proizvoda podrazumijeva da njegova tehnička svojstva ispunjavaju zahtjeve neke tehničke specifikacije u najširem smislu, dok pojam uporabljivost (engl. *fit for intended use*) podrazumijeva takva tehnička svojstva građevnog proizvoda koja osiguravaju ispunjavanje bitnih zahtjeva pojedinačne točno određene građevine koja se gradi i rabi pod točno određenim uvjetima. Ti pojmovi nisu istoznačni, ali će se njihov smisao podudarati kada tehnička svojstva koja projektant zahtijeva za određeni građevni proizvod radi njegove ugradnje za točno određenu namjenu u građevini budu jednaka iskazanoj obavijesti o svojstvima” koja je sastavni dio prateće dokumentacije i oznake građevnog proizvoda, a iskazivanje tih svojstava rezultat postupaka potvrđivanja sukladnosti.

2 Dokazivanje uporabljivosti građevnih proizvoda

2.1 Odredbe Zakona o gradnji

2.1.1 Sukladnost građevnih proizvoda

Na razini odredaba koje se uređuju zakonom, Zakon o gradnji sadrži odredbe koje se odnose na:

- propisivanje tehničkih svojstava koje moraju imati građevni proizvodi u odnosu na ulogu građevnih proizvoda u ispunjavanju bitnih zahtjeva za građevinu,

Članak 15. Zakona o gradnji:

«Tehnička svojstva građevnih proizvoda moraju biti takva da u predviđenom roku trajanja građevine uz propisanu ugradnju sukladno namjeni te građevine, uz propisano, odnosno određeno održavanje podnose sve utjecaje uobičajene uporabe i utjecaja okoline, tako da građevina u koju su ugrađeni ispunjava bitne zahtjeve za građevinu.»

- model detaljnijeg propisivanja tehničkih svojstava određenih građevnih proizvoda i načina dokazivanja njihove uporabljivosti putem tehničkog propisa,

Članak 16, stavak 2. Zakona o gradnji:

«Tehničkim propisom kojim se izravno ili upućivanjem na tehničku specifikaciju propisuje tehničko svojstvo, koja mora imati građevni proizvod, propisuje se i način dokazivanja uporabljivosti i radnje koje se provode u postupku ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda s tehničkom specifikacijom.»

- dopuštanje prometa i ugradnje građevnih proizvoda

Članak 24. Zakona o gradnji:

«Građevni proizvod može se staviti u promet i rabiti za građenje samo ako je dokazana njegova uporabljivost.

Građevni proizvod je uporabljiv ako su njegova tehnička svojstva sukladna svojstvima određenim normom na koju upućuje tehnički propis, tehničkim dopuštanjem (u daljnjem tekstu: tehničke specifikacije) ili tehničkim propisom.

Uporabljivost građevnog proizvoda dokazuje se certifikatom sukladnosti građevinskog proizvoda ili izjavom o sukladnosti građevinskog proizvoda (u daljnjem tekstu: isprave o sukladnosti), koje se izdaju nakon provedbe odnosno osiguranja provedbe postupka ocjenjivanja sukladnosti tehničkih svojstava proizvoda s tehničkim svojstvima određenim za taj proizvod tehničkom specifikacijom ili tehničkim propisom.»

- postupak ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda,

Članak 25. stavak 1. Zakona o gradnji:

«Sukladnost građevnog proizvoda s tehničkom specifikacijom, odnosno tehničkim propisom u postupku ocjenjivanja sukladnosti ocjenjuje, odnosno osigurava se provedbom jedne ili više sljedećih radnji:

- početnog ispitivanja tipa građevnog proizvoda od strane proizvođača,
- početnog ispitivanja tipa građevnog proizvoda od strane pravne osobe ovlaštene za ocjenjivanje sukladnosti,
- ispitivanja uzoraka iz proizvodnje prema utvrđenom planu ispitivanja od strane proizvođača ili pravne osobe ovlaštene za ocjenjivanje sukladnosti,
- ispitivanja slučajnih uzoraka uzetih iz proizvodnje iz skupine pripremljene za isporuku, odnosno na tržištu ili na gradilištu iz isporučene skupine od strane pravne osobe ovlaštene za ocjenjivanje sukladnosti,
- stalne unutarnje kontrole proizvodnje koju provodi proizvođač,
- početnog nadzora proizvodnog pogona i početnog nadzora unutarnje kontrole proizvodnje koje provodi pravna osoba ovlaštena za ocjenjivanje sukladnosti,
- stalnog nadzora, procjene i ocjene unutarnje kontrole proizvodnje koju provodi pravna osoba ovlaštena za ocjenjivanje sukladnosti.»

- uvjete za izdavanje isprava o sukladnosti,

Članak 27. stavak 1. Zakona o gradnji:

«Ispravama o sukladnosti potvrđuje se da su provedene, odnosno da se provode propisane radnje u postupku ocjenjivanja sukladnosti, da je u tom postupku utvrđena sukladnost građevnog proizvoda s tehničkom specifikacijom ili tehničkim propisom, te da se proizvod može staviti u promet i rabiti za građenje.» te

- način označavanja, puštanja u promet i distribucije građevnih proizvoda,

Članak 30. stavak 1, 2. i 3. Zakona o gradnji:

«Proizvođač, odnosno uvoznik građevnog proizvoda dužan je prije stavljanja u promet, odnosno ugradnje građevnog proizvoda izraditi tehničke upute koje moraju sadržavati podatke značajne za ugradnju i uporabu građevnog proizvoda. Tehničke upute i podaci moraju biti pisani latiničnim pismom na hrvatskom jeziku tako da su distributeru i korisniku razumljive.

Građevni proizvod za kojeg je izdana isprava o sukladnosti označava se znakom sukladnosti.

Građevni proizvod ne smije se stavljati u promet niti distribuirati bez tehničke upute i znaka sukladnosti.»

Za potankosti koje se odnose na postupke ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda, na osobe koje sudjeluju u ocjenjivanju sukladnosti, kao i na isprave i označavanje građevnih proizvoda, Zakon je predvidio donošenje posebnog propisa.

2.1.2 Tehnička dopuštenja

S obzirom na specifičnosti Direktive 89/106/EEC koja za građevne proizvode predviđa dva načina određivanja

tehničkih svojstava tehničkim specifikacijama, tj. putem norma i tehničkih dopuštenja, Zakonom je uređeno i područje donošenja tehničkih dopuštenja.

Tehničko je dopuštenje određeno kao tehnička specifikacija koja se može donijeti ako za određeni građevni proizvod ne postoji tehnički propis, niti hrvatska norma sukladna načelima europskog usklađivanja tehničkog zakonodavstva (tj. hrvatska norma nastala preuzimanjem usklađene europske norme), odnosno građevnog proizvoda čija tehnička svojstva znatno odstupaju od svojstava određenih tehničkim propisom ili takvom hrvatskom normom.

Članak 19. stavak 1. Zakona o gradnji:

«Tehničkim dopuštanjem utvrđuju se tehnička svojstva građevnog proizvoda za koji nije donesen tehnički propis, niti hrvatska norma sukladna načelima europskog usklađivanja tehničkog zakonodavstva, odnosno građevnog proizvoda čija tehnička svojstva znatno odstupaju od svojstava određenih tehničkim propisom ili takvom hrvatskom normom. Osim toga tehničkim dopuštanjem utvrđuje se i način dokazivanja uporabljivosti građevnog proizvoda, te radnje koje se provode u postupku ocjenjivanja sukladnosti tehničkih svojstava građevnog proizvoda.»

Nadalje, Zakonom je uređeno da tehničko dopuštenje donosi ovlaštena pravna osoba nakon što je na primjeren način ispitala tehnička svojstva građevnog proizvoda, i utvrdila da je uporabljiv, kao i da vrijeme valjanosti tehničkog dopuštenja može biti do pet godina, uz najviše jedno produženje. Razumljivo je, naime, da je razdoblje prihvaćanja uporabljivosti proizvoda na temelju tehničkog dopuštenja od pet godina u pravilu dostatno za donošenje odgovarajuće norme, kao prvenstvenog oblika tehničke specifikacije.

Članak 20. stavak 1. Zakona o gradnji:

«Tehničko dopuštenje na prijedlog proizvođača, odnosno uvoznika građevnog proizvoda donosi ovlaštena pravna osoba nakon ispitivanja tehničkih svojstava građevnog proizvoda koje se provodi prema smjernicama za tehničko dopuštenje ili prvim ispitivanjem tehničkih svojstava proizvoda i utvrđivanjem uporabljivosti tog proizvoda.»

Članak 20. stavak 2. Zakona o gradnji:

«Tehničko dopuštenje važi do donošenja odgovarajućega tehničkog propisa ili hrvatske norme sukladne načelima europskog usklađivanja tehničkog zakonodavstva, odnosno do roka na kojeg je izdano, a najduže pet godina od dana objave u »Narodnim novinama«. Na prijedlog proizvođača odnosno uvoznika građevnog proizvoda važenje tehničkog dopuštenja može se jednom produžiti za najduže pet godina.»

Za potankosti koje se odnose na postupke utvrđivanja svojstava građevnog proizvoda i donošenja tehničkog dopuštenja, te na osobe koje su ovlaštene za donošenje tehničkih dopuštenja, Zakon je s tim u vezi predvidio donošenje posebnog propisa. Taj će se propis posebno obraditi člankom u *Građevinaru* nakon što bude donesen.

2.1.3 Nadzor prometa i ugradnje građevnih proizvoda, prekršaji

Mjere u vezi sa nadzorom prometa i ugradnje građevnih proizvoda uređene su odredbama Zakona koje se odnose na postupanje građevinske i tržišne inspekcije. Potankosti o postupanju obiju inspekcija uređuju se posebnim pravilnikom o kojem će također biti objavljen članak u *Građevinaru* nakon što bude donesen.

Članak 159. Zakona o gradnji:

«Ako građevinski inspektor utvrdi da se ugrađuje građevni proizvod za kojeg nije dokazano da je uporabljiv, usmenim rješenjem zabranit će investitoru i izvođaču ugradbu takvoga građevnog proizvoda.

Gospodarski inspektor Državnog inspektorata će rješenjem zabraniti promet građevnog proizvoda ako utvrdi da je građevni proizvod u prometu:

- bez tehničke upute ili s neispravnom tehničkom uputom,
- bez znaka sukladnosti,
- nepropisno označen ili nije označen,
- bez isprave o sukladnosti,
- a da nije osigurano da tehnička svojstva odnosno uporabljivost građevnog proizvoda tijekom njegove distribucije ostanu nepromijenjena ili ako su njegova svojstva odnosno uporabljivost promijenjena.

Žalba izjavljena protiv rješenja gospodarskog inspektora Državnog inspektorata ne odgađa izvršenje rješenja.»

Na koncu, Zakonom su uređene i prekršajne odredbe vezane za građevne proizvode za ovlaštene osobe koje sudjeluju u postupcima ocjenjivanja sukladnosti i za proizvođače, uvoznike i distributere građevnih proizvoda.

Članak 187. Zakona o gradnji:

«Novčanom kaznom u iznosu od 100.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba, ako:

- obavi posao ispitivanja ili ocjenjivanja sukladnosti građevnog proizvoda s tehničkim specifikacijama ili izda certifikat sukladnosti ili tehničko dopuštenje bez ovlaštenja (članak 20. stavak 1., članak 25. stavak 2. i članak 27. stavak 2.),
- se tijekom građenja utvrdi da zbog njihova propusta u postupku ocjenjivanja sukladnosti nije u propisanoj mjeri ispunjen neki od bitnih zahtjeva za građevinu iz ovoga Zakona.

Uz kaznu za prekršaje iz stavka 1. alineje 2. ovoga članka pravnoj osobi može se izreći zaštitna mjera oduzimanja ovlaštenja za obavljanje djelatnosti u trajanju od tri do šest mjeseci, a za prekršaj počinjen drugi puta uz novčanu kaznu izreći će se navedena mjera u trajanju od šest mjeseci do jedne godine.

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 kuna kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi iz stavka 1. ovoga članka za prekršaj iz stavka 1. i 2. ovoga članka.

Ovlaštena pravna osoba u slučaju iz stavka 1. ovoga članka dužna je investitoru naknaditi štetu u skladu s posebnim zakonom.»

Članak 188. Zakona o gradnji:

«Novčanom kaznom u iznosu od 100.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba u svojstvu proizvođača, uvoznika, odnosno distributera građevnog proizvoda ako:

- označi znakom sukladnosti građevni proizvod za koji nije izdana isprava o sukladnosti,
- stavi u promet građevni proizvod za kojeg nije dokazana uporabljivost (članak 24. stavak 1.),
- stavi u promet proizvod za koji nije izdana isprava o sukladnosti koji nije označen znakom sukladnosti ili koji nema tehničku uputu (članak 22. stavak 1.),
- distribuirao građevni proizvod za koji nije izdana isprava o sukladnosti koji nije označen znakom sukladnosti ili koji nema tehničku uputu.

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 kuna kazniti će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je proizvođač, odnosno uvoznik građevnog proizvoda za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka.

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 kuna kaznit će se fizička osoba u svojstvu proizvođača, odnosno uvoznika građevnog proizvoda za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka.»

2.2 Pravilnik o ocjenjivanju sukladnosti, ispravama o sukladnosti i označavanju građevnih proizvoda

Razrađene odredbe Zakona koje se odnose na postupke ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda, na osobe koje sudjeluju u ocjenjivanju sukladnosti, kao i na isprave i označavanje građevnih proizvoda uređene su «Pravilnikom o ocjenjivanju sukladnosti, ispravama o sukladnosti i označavanju građevnih proizvoda» koji je izradio Sektor za graditeljstvo Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva u suradnji s pravnom službom Ministarstva i stručnjacima iz gospodarstva, a koji je objavljen u Narodnim novinama br. 1. od 2005. godine.

Tim se Pravilnikom propisuju uvjeti za:

- obavljanje poslova ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda i poslova izdavanja certifikata sukladnosti građevnih proizvoda,
- davanje, produživanje i oduzimanje ovlaštenja za obavljanje tih poslova,
- izdavanje i sadržaj isprava o sukladnosti građevnih proizvoda,

te se propisuje način označavanja građevnih proizvoda.

2.2.1 Ovlašćivanje za poslove ocjenjivanja sukladnosti

Uvjeti za obavljanje poslova ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda odnose se osobito na obvezu da ovlaštena osoba ima propisano osoblje, sredstva i opremu, s time da osoblje ispunjava uvjete tehničke sposobnosti, samostalnosti i neovisnosti i da se u postupku oc-

jenjivanja sukladnosti osigura nepristranost i čuvanje poslovne tajne.

Pravilnikom je, u skladu s odgovarajućim dokumentima izdanima od strane Europske komisije, određeno da se za ocjenjivanje sposobnosti pravne osobe glede ispunjavanja propisanih uvjeta primjenjuju zahtjevi određeni dijelovima hrvatskih norma, i to:

- za radnje ispitivanja građevnih proizvoda - zahtjeve iz norme HRN ISO/IEC 17025:2000,
- za radnje stalnog nadzora, procjene i ocjene unutarnje kontrole proizvodnje - zahtjeve iz norme HRN EN 45004:1998 i HRN EN 45012:1998,
- za radnje početnog nadzora proizvodnog pogona i početnog nadzora unutarnje kontrole proizvodnje - zahtjeve iz norme HRN EN 45012:1998 i HRN EN 45011:1997.

hrvatska norma HRN ISO/IEC 17025:2000

«Opći zahtjevi za mjerodavnost ispitnih i mjeriteljskih laboratorija»,

hrvatska norma HRN EN 45004:1998

«Opći kriteriji za rad različitih vrsta ustanova koje provode nadzor (EN 45004:1995)»,

hrvatska norma HRN EN 45012:1998

«Opći zahtjevi za ustanove koje provode ocjenjivanje i potvrđivanje /upis sustava kakvoće (ISO/IEC Upute 62:1996; EN 45012:1998)»,

hrvatska norma HRN EN 45011:1997

«Opći zahtjevi za ustanove koje provode potvrđivanje proizvoda (ISO/IEC Upute 65:1996; EN 45011:1998)».

2.2.2 Ovlašćivanje za poslove certificiranja sukladnosti

Kao i za osobe ovlaštene za ocjenjivanje sukladnosti, uvjeti za obavljanje poslova certificiranja sukladnosti građevnog proizvoda (izdavanje certifikata) odnose se na obvezu da ovlaštena osoba ima propisano osoblje, sredstva i opremu, s time da osoblje ispunjava uvjete tehničke sposobnosti, samostalnosti i neovisnosti te da se u postupku ocjenjivanja sukladnosti osigura nepristranost i čuvanje poslovne tajne.

Budući da je obavljanje poslova izdavanja certifikata sukladnosti složeniji i odgovorniji posao, s obzirom na to da se certifikati sukladnosti izdaju za građevne proizvode čija je uloga u ispunjavanju važnih zahtjeva za građevinu bitnija nego za proizvode za koje izdavanje certifikata nije propisano, za ocjenjivanje sposobnosti pravne osobe da ispuni propisane uvjete primijenjuje se veći broj zahtjeva određenih dijelovima hrvatskih norma nego je to slučaj za osobe ovlaštene za ocjenjivanje sukladnosti, i to:

- osnovni zahtjevi prema HRN EN 45011:1997
- dodatni zahtjevi za obavljanje poslova izdavanja certifikata sukladnosti određene hrvatskom normom HRN ISO/IEC 17025:2000, HRN EN 45004:1998 i HRN EN 45012:1998, odnosno HRN EN 45012:1998, za najmanje jednu radnju ocjenjivanja sukladnosti.

Ovlaštena osoba mora ispunjavati i ostale uvjete koji se odnose na sposobnosti odgovorne osobe u ovlaštenoj pravnoj osobi, sastav i rad certifikacijskog odbora te suradnju sa odgovarajućim tijelima na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

2.2.3 Poslovi ocjenjivanja sukladnosti koje provodi proizvođač

Proizvođač je odgovoran da se za njegov građevni proizvod provede postupak ocjenjivanja i certificiranja sukladnosti, no određene poslove ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda obavlja on sam. U tom smislu su za proizvođača propisani uvjeti da za te poslove mora:

- imati posebne ustrojstvene jedinice za te radnje (ispitni laboratorij i/ili stalna unutarnja kontrola proizvodnje),
- imenovati osobu odgovornu za rad te ustrojstvene jedinice, i
- uspostaviti sustav pisanih pravila za ocjenjivanje sukladnosti građevnog proizvoda (osigurati tehničku ispravnost, točnost i objektivnost dobivenih rezultata).

Te poslove proizvođač može povjeriti i drugoj osobi koja ispunjava rečene uvjete, a za te poslove, za razliku od ovlaštenih osoba, proizvođač ne mora imati ovlaštenje.

Sve osobe koje sudjeluju u poslovima ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda moraju trajno ispunjavati propisane uvjete.

2.2.4 Ovlašćivanje pravnih osoba

Ovlaštenje može na rok od dvije godine (uz mogućnost produživanja na isti rok) dobiti domaća pravna osoba koja ispunjava uvjete, na temelju mišljenja povjerenstva Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva za obavljanje sljedećih poslova:

- ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda i za priznavanje stranih dokumenata o postupcima ocjenjivanja sukladnosti,
- izdavanja certifikata i za potvrđivanje dokumenata o radnjama ocjenjivanja sukladnosti koje izdaje strani proizvođač.

Najvažniji dio dokumentacije kojom pravna osoba dokazuje da ispunjava propisane uvjete jest onaj koji se odnosi na obvezu da ovlaštena osoba ima propisano osoblje, sredstva i opremu, s time da osoblje ispunjava uvjete

tehničke sposobnosti, samostalnosti i neovisnosti i da je u postupku ocjenjivanja sukladnosti osigurana nepristranost i čuvanje poslovne tajne. Pravna osoba to može dokazivati:

- potvrdom o akreditaciji od priznatoga akreditacijskog tijela da pravna osoba ispunjava zahtjeve određene cjelokupnom (prije navedenom) hrvatskom normom,
- potvrdom o tehničkoj sposobnosti izdanom od priznatog akreditacijskog tijela da pravna osoba ispunjava tehničke uvjete određene dijelovima (prije navedenih) hrvatskih norma, a može pružiti i druge dokaze kojima se može dokazati ispunjavanje tih uvjeta. Povjerenstvo Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva ima pravo tražiti dodatnu dokumentaciju i/ili obični poslovni i laboratorijski prostor pravne osobe i na druge načine utvrđivati sposobnost pravne osobe.

2.2.5 Ocjenjivanje sukladnosti građevnih proizvoda

U skladu s odredbom članka 25. stavak 1. Zakona o gradnji (vidi 2.1 pod - postupak ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda), postupak ocjenjivanja sukladnosti građevnog proizvoda obuhvaća:

a) radnje ispitivanja građevnog proizvoda

- početno ispitivanje tipa građevnog proizvoda od strane proizvođača,
- početno ispitivanje tipa građevnog proizvoda od strane pravne osobe ovlaštene za ocjenjivanje sukladnosti,
- ispitivanje uzoraka iz proizvodnje prema utvrđenom planu ispitivanja od strane proizvođača ili pravne osobe ovlaštene za ocjenjivanje sukladnosti, i
- ispitivanje slučajnih uzoraka uzetih iz proizvodnje iz skupine pripremljene za isporuku, odnosno na tržištu ili na gradilištu iz isporučene skupine od strane pravne osobe ovlaštene za ocjenjivanje sukladnosti.

b) radnje nadzora proizvodnje građevnog proizvoda:

- stalna unutarnja kontrola proizvodnje koju provodi proizvođač,
- početni nadzor proizvodnog pogona i početni nadzor unutarnje kontrole proizvodnje koju provodi pravna osoba ovlaštena za ocjenjivanje sukladnosti, i
- stalni nadzor, procjena i ocjena unutarnje kontrole proizvodnje koju provodi pravna osoba ovlaštena za ocjenjivanje sukladnosti.

Kao rezultat navedenih radnji, osoba koja ju provodi izrađuje odgovarajući izvještaj. Ako za građevni proizvod nije propisano izdavanje certifikata sukladnosti, vrednovanje rezultata relevantnih radnji ocjenjivanja sukladnosti temelj je za izdavanje izjave o sukladnosti građevnog proizvoda.

Postupak certificiranja građevnog proizvoda, odnosno izdavanja certifikata sukladnosti građevnog proizvoda obuhvaća provedbu radnji ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda, postupka certifikacije, tj. vrednovanja i završnog ocjenjivanja rezultata radnji ocjenjivanja sukladnosti građevnih proizvoda i izdavanje certifikata sukladnosti.

2.2.6 Sustavi ocjenjivanja sukladnosti

Prije izdavanja izjave odnosno certifikata sukladnosti moraju se provesti propisane skupine radnji ocjenjivanja sukladnosti. Skupine radnji propisuju se u skladu s Pravilnikom utvrđenim sustavima ocjenjivanja sukladnosti koji se označavaju oznakama 1+ (najstroži), 1, 2+, 2, 3 i 4 (najmanje strog).

Popis sustava ocjenjivanja sukladnosti za različite građevne proizvode sastavni je dio Pravilnika i primjenjuje se na donošenje tehničkih dopuštenja ako sustav ocjenjivanja sukladnosti tehničkim propisom nije drugačije određen.

Koje se radnje ocjenjivanja sukladnosti moraju provoditi i tko ih provodi u kojem od sustava ocjenjivanja sukladnosti određeno je Pravilnikom u odgovarajućoj tablici.

Tablica 1. Skupina radnji koje se provode u pojedinom sustavu ocjenjivanja sukladnosti

	isprava o sukladnosti	radnju provodi proizvođač			radnju provodi ovlaštena osoba			
		stalna unutarnja kontrola proizvodnje	ispitivanje uzoraka iz proizvodnje prema utvrđenom planu ispitivanja	početno ispitivanje tipa građevnog proizvoda	početno ispitivanje tipa građevnog proizvoda	početni nadzor proizvodnog pogona i početni nadzor unutarnje kontrole proizvodnje	stalni nadzor, procjena i ocjena unutarnje kontrole proizvodnje	ispitivanje slučajnih uzoraka uzetih iz proizvodnje iz propisanih skupina
C	1+	•	•		•	•	•	•
	1	•	•		•	•	•	
I	2+	•	•	•		• ^{a)}	• ^{a)}	
	2	•		•		• ^{a)}		
	3	•			•			
	4	•		•				

C označava certifikat sukladnosti
 I označava izjavu o sukladnosti
 • označava radnju koju je obavezan provesti ili provoditi proizvođač odnosno ovlaštena osoba u pojedinom sustavu ocjenjivanja sukladnosti
 a) ovlaštena osoba izdaje certifikat unutarnje kontrole proizvodnje

2.2.7 Izdavanje certifikata sukladnosti i izjave o sukladnosti

Certifikat sukladnosti građevnog proizvoda smije izdati ovlaštena osoba samo u slučaju ako su provedene i/ili se provode skupine radnji određene za ocjenjivanje sukladnosti građevnog proizvoda te ako je sukladnost građevnog proizvoda dokazana.

Certifikat sukladnosti mora biti na hrvatskome jeziku i latiničnom pismu, a obvezatno sadrži:

- tvrtku i sjedište ovlaštene osobe koja je izdala certifikat sukladnosti građevnog proizvoda,
- klasu, urudžbeni broj i datum ovlaštenja za obavljanje poslova izdavanja certifikata sukladnosti osobe koja je izdala certifikat,
- evidencijski broj ovlaštene osobe,
- tvrtku i sjedište, odnosno ime i adresu proizvođača ili uvoznika,
- naziv, kratak opis i namjenu građevnog proizvoda,
- oznaku tehničkih specifikacija koje su mjerodavne za ocjenjivanje sukladnosti građevnog proizvoda,
- oznaku sustava ocjenjivanja sukladnosti koji je proveden ili se provodi,
- tvrtku i sjedište ovlaštenih osoba za obavljanje poslova ocjenjivanja sukladnosti koje su sudjelovale u ocjeni sukladnosti te klasu, urudžbeni broj i datum ovlaštenja za obavljanje tih poslova,
- klasu, urudžbeni broj i datum izdavanja certifikata sukladnosti te rok njegove valjanosti,
- ime i potpis odgovorne osobe za izdavanje certifikata sukladnosti.

Izjavu o sukladnosti proizvođač smije izdati samo u slučaju ako zadovoljava propisane uvjete te ako su provedene i/ili da se provode skupine radnji određene za ocjenjivanje sukladnosti građevnog proizvoda i ako je sukladnost građevnog proizvoda dokazana.

Ako izjavu o sukladnosti građevnog proizvoda izdaje uvoznik, tada ju smije izdati samo u slučaju ako je strani dokument o radnjama ocjenjivanja sukladnosti građevnog proizvoda priznat u Republici Hrvatskoj (uvjet priznavanja stranog dokumenta o radnjama ocjenjivanja sukladnosti građevnog proizvoda mora biti ispunjen i u slučaju ako je proizvođač domaći te da su provedene i/ili da se provode skupine radnji određene za ocjenjivanje sukladnosti građevnog proizvoda i da je dokazana sukladnost.

Izjava o sukladnosti mora biti na hrvatskome jeziku i latiničnom pismu, a obvezatno sadrži:

- tvrtku i sjedište, odnosno ime i adresu proizvođača ili uvoznika,

- naziv, kratak opis i namjenu građevnog proizvoda,
- izjavu da je građevni proizvod sukladan tehničkoj specifikaciji određenoj za taj proizvod,
- oznaku tehničkih specifikacija koje su mjerodavne za ocjenjivanje sukladnosti građevnog proizvoda,
- oznaku sustava ocjenjivanja sukladnosti koji je proveden ili se provodi,
- tvrtku i sjedište ovlaštenih osoba za obavljanje poslova ocjenjivanja sukladnosti koje su sudjelovale u ocjeni sukladnosti te klasu, urudžbeni broj i datum ovlaštenja za obavljanje tih poslova,
- klasu, urudžbeni broj i datum izdavanja izjave,
- ime, svojstvo i potpis osobe koja je ovlaštena za potpisivanje u ime proizvođača ili uvoznika građevnog proizvoda.

2.2.8 Označavanje građevnih proizvoda

U dijelu kojim se uređuje označavanje građevnih proizvoda, Pravilnik razlikuje tri slučaja. Ako se radi o građevnom proizvodu koji odgovara tehničkoj specifikaciji koja nije izrađena u skladu s načelima europskog usklađivanja tehničkog zakonodavstva, tada se taj proizvod označava kao i do sada, prema odredbama Pravilnika o izgledu i upotrebi potvrđenog (certifikacijskog) znaka (Narodne novine, br. 88/98, 165/98 i 8/99 - ispravak).

U slučaju proizvoda koji odgovara tehničkoj specifikaciji izrađenoj u skladu s načelima europskog usklađivanja tehničkog zakonodavstva, ali prije potpisivanja ugovora s Europskom unijom kojim se uzajamno priznaju rezultati radnji ocjenjivanja sukladnosti i isprave o sukladnosti (ACAA sporazum ili ugovor o pridruživanju), predviđen je način označavanja proizvoda koji najviše odgovara označavanju CE oznakom, s tom razlikom da je prostor za znak sukladnosti namjerno ostavljen prazan.

Na koncu, nakon potpisivanja odgovarajućeg ugovora s Europskom unijom, građevni proizvod koji odgovara tehničkoj specifikaciji što je izrađena u skladu s načelima europskog usklađivanja tehničkog zakonodavstva, označavat će se CE oznakom, kako je to uobičajeno za građevne proizvode na zajedničkom tržištu Europske unije.

3 Ostali propisi

Za djelovanje cjelokupnog sustava vezanog za dokazivanje uporabljivosti građevnih proizvoda, osim već spomenutih Pravilnika o tehničkim dopuštjenjima i Pravilnika o inspekcijskom nadzoru prometa i ugradnje građevnih proizvoda, potrebno je donijeti i određen broj tehničkih propisa.

Ta obveza proizlazi i iz obveza Republike Hrvatske da izmijeni svu regulativu koja bi sprječavala slobodan promet građevnih proizvoda. Trenutno priznata tehnička pravila koja se primjenjuju u Republici Hrvatskoj, daka-ko, sprječavaju ugradnju građevnih proizvoda koji ne odgovaraju novim europskim tehničkim specifikacijama.

Stoga je za potpuno funkcioniranje sustava dokazivanja uporabljivosti građevnih proizvoda važno u relativno kratkom vremenu, s primjerenim prijelaznim razdobljima, donijeti odgovarajuće tehničke propise koji moraju biti praćeni što većim brojem hrvatskih norma koje su nastale preuzmanjem europskih usklađenih normi.

4 Završna napomena

U razdoblju koje je proteklo od pripreme ovoga rada za seminar do njegova priređivanja za objavu u *Građevinaru*, Sektor za graditeljstvo Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva izradio je, u suradnji s pravnom službom Ministarstva i stručnjacima iz gospodarstva «Tehnički propis za cement za betonske konstrukcije» (objavljen u Narodnim novinama br. 64/05) kojim je:

- dopuštena ugradnja cementa koji odgovara usklađenoj europskoj normi za cement u betonske konstrukcije što se projektiraju i grade prema priznatim tehničkim pravilima (Pravilnik o tehničkim normativima za beton i armirani beton), bez obveze provođenja posebnog postupka atestiranja u skladu s Naredbom o obveznom atestiranju cementa,
- uređeno područje ocjenjivanja sukladnosti cementa i izdavanja certifikata sukladnosti cementa (obuhvaćeno pod zajedničkim nazivom «potvrđivanje sukladnosti cementa») u skladu s novim sustavom određenim Zakonom o gradnji (nakon proteka prijelaznog razdoblja u potpunosti će se napustiti dosadašnji sustav atestiranja).

To znači da je učinjen prvi stvarni korak prema ukidanju tehničkih prepreka za slobodan promet i ugradnju građevnih proizvoda koji odgovaraju usklađenim europskim tehničkim specifikacijama, te da je započelo uspostavljanje sustava potvrđivanja sukladnosti građevnih proizvoda (i dokazivanja njihove uporabljivosti za ugradnju u pojedinačnu građevinu) koji korespondira sustavima u zemljama članicama Europske unije.

LITERATURA

- [1] *Zakon o gradnji* (Narodne novine br. 175/03 i 100/04)
- [2] *Pravilnik o ocjenjivanju sukladnosti, ispravama o sukladnosti i označavanju građevnih proizvoda* (Narodne novine br. 1/05)
- [3] *Pravilnik o izgledu i upotrebi potvrđenog (certifikacijskog) znaka* (Narodne novine, br. 88/98, 165/98 i 8/99 - ispravak)
- [4] Fučić, L.: *Tehnički propisi u graditeljstvu*, Sabor hrvatskih graditelja 2004, Cavtat 2004., Zbornik radova, 763 – 771
- [5] Gaćeša-Morić, V.: *Razvitak suvremenih hrvatskih norma u području graditeljstva*, Sabor hrvatskih graditelja 2004, Cavtat 2004., Zbornik radova 773 – 780
- [6] Jurić, S.; Fučić, L.; Banovac, M.: *Značenje akreditacije za plasman proizvoda na EU-tržište, Hrvatska normizacija i srodne djelatnosti*, Cavtat 2003., Zbornik radova 95-102
- [7] Fučić, L.: *Građevno-tehnička regulativa u Republici Hrvatskoj*, Graditeljstvo i okoliš, Brijuni 2002., Zbornik radova 1 – 10

Napomena!

Članak je izvorno objavljen u materijalima Stručnog seminara održanog u Stubičkim toplicama 1. i 2. ožujka 2005. koji je organiziralo Društvo građevinskih inženjera Zagreb.